

Islamic republic of Iran's official responses to the UN human rights council reports: pathological and political rhetoric studies

Ali Rabiezade*

Sayyed Mohammdd Mahdi Ghamami**

Saeed Salari***

"Political rhetoric" means "dialect and political literature". Historical research shows that rhetoric is the art of speaking in an effective and persuasive manner and it is one of the most influential and credential factors in shaping and changing public opinion. Public opinion has always observed and taken into account the political rhetoric of authorities and its structure for regulating their interactions with state or government and political system. United nation specialized Human rights reports corresponding all member states, which are prepared by its various organs such as human rights council and its rapporteurs, secretary general and high commissioner for human rights, are one of the most important political, global and legal variables that have many international impacts on the domestic and foreign policies and aspects of public opinion. The Islamic republic of Iran has also been repeatedly addressed to these reports for many years after Islamic revolution. In return, Iranian authorities have sought to present and submit their official responses and political reactions regarding these reports; These official responses have been carried out mostly by official bodies such as IRI high council for human rights and the ministry of foreign affairs. This article seeks to answer this question: "What are the Islamic republic of Iran's political rhetoric deficiencies and pathological defects about responses to specialized reports of the United Nations human rights council?". In this regard, we've applied Theme analysis method (theme network) and rhetoric analysis (triple elements) to analyze and criticize official responses to the United Nations human rights council reports. Accordingly, some defects have been detected: passivity of responses, emphasizing on negative political responses, negligence in representing technical defects of the reports and the activity of rapporteurs or human rights council, lack of expertise in representing achievements are the most notable deficiencies among the others.

Keywords: High council for human rights, Human Rights, Human rights council, Human rights diplomacy, Islamic republic of Iran, Political rhetoric, United nations.

---

* Ph.D. in Public Law, Faculty of Islamic Studies and Law, Imam Sadiq University, Tehran, I.R.Iran (Corresponding author).

a.rabiezade@isu.ac.ir

 0009-0007-4065-3750

** Associate Prof, Department of Public Law, Faculty of Islamic Studies and Law, Imam Sadiq University, Tehran, I.R.Iran.

ghamamy@isu.ac.ir

 0000-0002-5608-9548

*** MA. in Political Science, Faculty of Islamic Studies and Political science, Imam Sadiq University, Tehran, I.R.Iran.

s.salari@isu.ac.ir

 0009-0007-5572-7492

دو فصلنامه علمی «دانش سیاسی»، مقاله پژوهشی، سال بیستم و یکم، شماره اول (پیاپی ۴۱)، بهار و تابستان ۱۴۰۴، صص. ۱۰۷-۱۳۸
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۰۲
مقاله برای بازنگری به مدت ۵۳ روز نزد نویسندگان بوده است.

آسیب‌شناسی پاسخ‌های جمهوری اسلامی ایران به گزارش‌های شورای حقوق بشر سازمان ملل بر پایه رتوریک سیاسی

علی ربیع‌زاده*

سیده‌حمدهمدی غمامی**

سعید سالاری***

چکیده

گزارش‌های حقوق بشری سازمان ملل یکی از متغیرهای مهم سیاسی و حقوقی است که آثار فراوانی بر سیاست داخلی و خارجی دولت‌ها و افکار عمومی دارد. جمهوری اسلامی ایران نیز بارها مخاطب این گزارش‌ها قرار گرفته و تلاش نموده است تا پاسخ‌های انتقادی خود را ارائه نماید. پرسش مقاله حاضر این است: آسیب‌های ناظر بر پاسخ‌های رسمی ایران به گزارش‌های شورای حقوق بشر سازمان ملل از منظر رتوریک سیاسی کدامند؟ در همین راستا از روش تحلیل مضمون بر پایه الگوی تحلیل سه‌گانه رتوریکی استفاده شده است. مهم‌ترین نتایج حاصل آمده عبارت‌اند از: انفعال در پاسخ‌دهی، تمرکز بر پاسخ‌های سلبی سیاسی، ضعف در بازنمایی نواقص فنی گزارش‌ها و عملکرد گزارشگران و ضعف تبخیر در بازنمایی دستاوردها و پیشرفت‌های حقوق بشری.

واژگان کلیدی: جمهوری اسلامی ایران، حقوق بشر، دیپلماسی حقوق بشری، رتوریک سیاسی، سازمان ملل، ستاد حقوق بشر، شورای حقوق بشر.

---

* دکترای حقوق عمومی، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران (نویسنده مسئول).

a.rabiezade@isu.ac.ir

 0009-0007-4065-3750

** دانشیار گروه حقوق عمومی دانشکده معارف اسلامی و حقوق دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران،

جمهوری اسلامی ایران.

ghamamy@isu.ac.ir

 0000-0002-5608-9548

*** کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

s.salari@isu.ac.ir

 0009-0007-5572-7492

مقدمه

بیان مسئله: گزارش‌های شورای حقوق بشر سازمان ملل در حقوق و روابط بین‌الملل جایگاه ویژه‌ای دارد. گزارشگران این شورا به صورت سالانه وضعیت ج.ا.ایران را به شیوه‌های مختلف گزارش می‌کنند. در مقابل، ستاد حقوق بشر و وزارت امور خارجه در صدد پاسخگویی به آن‌ها برآمده‌اند و لازم است شیوه، مضامین، ادبیات شفاهی، اقناع‌کنندگی و اثربخشی پاسخ‌دهی آن‌ها از منظر رتوریک سیاسی تحلیل شود.

اهمیت: پژوهش حاضر دارای اهمیت کاربردی است؛ چراکه مطالعات رتوریک سیاسی به جهت تأثیر مستقیم بر افکار عمومی، در ایجاد اعتماد یا بی‌اعتمادی نسبت به نهادها و کنشگران سیاسی نقش دارد. به همین خاطر تحلیل انتقادی پاسخ‌های جمهوری اسلامی ایران به گزارش‌های شورای حقوق بشر می‌تواند زمینه مناسب برای ارتقای میزان اعتماد عمومی را از رهگذر رفع کاستی‌های احتمالی و تقویت نقاط قوت موجود، فراهم سازد.

ضرورت: کم‌توجهی و یا بی‌توجهی به رتوریک سیاسی در حوزه مسائل حقوق بشری می‌تواند فرایند و سیاست‌های بازسازی شرایط و کاهش مشکلات کشور در زمینه اعتماد عمومی نسبت به عملکرد و دستاوردهای حقوق بشری ایران را تحت تأثیر قرار داده و به کاهش کارآمدی راهبردهای رسمی منجر گردد؛ از این حیث پرداختن به این موضوع دارای ضرورت راهبردی برای ایران است.

اهداف: هدف اصلی پژوهش زمینه‌سازی برای تقویت راهبرد و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران در حوزه مسائل حقوق بشری، از رهگذر آسیب‌شناسی سیاست‌های اتخاذ شده تا کنون است. دو هدف فرعی نیز عبارت‌اند از: کمک به ارائه تصویری واقع‌بینانه از سیاست‌های جاری جمهوری اسلامی ایران در بحث مسائل حقوق بشری و شناخت و تبیین جایگاه مهم رتوریک سیاسی در مدیریت مسائل حقوقی بشری ایران. **سؤال‌ها و فرضیه:** این پژوهش فرضیه‌آزما نیست و بر نظام سؤال‌ها مبتنی است. سؤال اصلی عبارت است از: پاسخ‌های رسمی جمهوری اسلامی ایران به گزارش‌های شورای حقوق بشر سازمان ملل از منظر رتوریک سیاسی چه آسیب‌هایی دارد؟ سؤال‌های فرعی نیز به تناسب عبارت‌اند از: ارکان اصلی رتوریک سیاسی کدامند؟ و محورهای اصلی گزارش‌های شورای حقوق بشر پیرامون جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

۱. پیشینه پژوهش

با عنایت به اندک متون تحلیلی و تخصصی که در این خصوص نگاشته شده، پیشینه تحقیق را می‌توان در دو سطح ارائه نمود:

۱-۱. پیشینه در نشریه دانش سیاسی

آثار موجود در نشریه دانش سیاسی به‌ندرت بر موضوع حقوق بشر تمرکز داشته‌اند. مقاله عارفی (۱۴۰۰)، اگرچه به تعهدات حقوق بشری دولت در حوزه پیشگیری اجتماعی از جرم پرداخته؛ اما اشاره‌ای به گزارش‌های شورای حقوق بشر و پاسخ‌های ایران ندارد. مقاله غلامی (۱۳۹۹) نیز به‌دلیل پرداختن به وضعیت حقوق بشر در غرب، از حیث موضوعی با مقاله حاضر متمایز است.

۲-۱. پیشینه در سایر منابع

به‌طور کلی درباره موضوع اصلی پژوهش حاضر سابقه گسترده‌ای در متون تخصصی وجود ندارد؛ اما اندک منابع مرتبط را می‌توان در دو دسته کلی با توجه به رویکرد نویسندگان دسته‌بندی نمود:

الف. آثاری که از منظر حقوقی به تحلیل این موضوع پرداخته‌اند؛ برای مثال مهرپور (۱۳۹۵)، در کتاب خود به بررسی اسناد بین‌المللی پرداخته و فقط پاسخ‌های رسمی ایران به گزارش‌های مزبور را تبیین حقوقی نموده و از رتوریک سیاسی مدنظر نداشته است.

ب. آثاری که از منظری سیاسی - اجتماعی به تحلیل این موضوع پرداخته‌اند. در این منابع اگرچه شاهد طرح دیدگاه‌های متنوعی در آسیب‌شناسی گزارش‌های حقوق بشری هستیم؛ اما با محوریت رتوریک سیاسی در ایران تدوین نشده‌اند. برای مثال خسروی (۱۴۰۰) با رویکردی جامع به موضوع پرداخته ولی به تحلیل مسائل کمره شمالی اهتمام داشته است. در مجموع عموم پژوهشگران از منظر حقوقی و سیاسی به موضوع نگریسته‌اند، حال آنکه در مقاله حاضر رهیافتی حقوقی، سیاسی و زبان‌شناختی انتخاب شده که آن را از آثار پیشین متمایز می‌سازد.

۲. مبانی مفهومی و نظری

با عنایت به اهمیت مباحث مفهومی و نظری جهت ایجاد افق تحلیلی مشترک، در ادامه مهم‌ترین مفاهیم و نظریه‌ها تبیین شده‌اند:

۲-۱. آسیب‌شناسی

در معنای خاص و اولیه هدف از آسیب‌شناسی ناظر بر شناخت بیماری‌های روانی - جسمی از حیث شیوه ایجاد و تغییر و تحول آنها بوده است. در معنای عام نیز از جمله رویکردهای کاربردی دانش اجتماعی به‌شمار می‌آید که هدف اصلی آن شناخت و تشخیص چالش‌ها، کمبودها و عدم مطلوبیت‌ها در انواع روابط اجتماعی و سیاسی است (ساروخانی، ۱۳۷۶، ص. ۵۷۱). در این پژوهش معنای عام آسیب‌شناسی مدنظر بوده و از آنجایی که همه نظریات توصیفی یا تبیینی در علوم اجتماعی می‌تواند مبنای آسیب‌شناسی پدیده‌های اجتماعی قرار بگیرد، تحلیل رتوریک معیار آسیب‌شناسی در این پژوهش خواهد بود.

۲-۲. رتوریک سیاسی^۱

در فرهنگ‌نامه‌ها رتوریک به‌عنوان کاربرد مؤثر زبان برای اقناع یا مطالعه عناصر ساختار در نوشته یا سخن معرفی می‌شود (Ilie, 2008, p. 4264).

الف. معنای تخصصی: با بررسی تاریخی مشخص می‌شود رتوریک، هنر سخن گفتن به شیوه مؤثر و اقناعی بوده که به‌مرور زمان دامنه آن گسترش یافته و به دانشی برای بررسی اصول و قوانین بیان و نگارش بدل شده است. بر همین اساس تعبیر سنتی از رتوریک سیاسی شکل گرفته که از آن به «فنون بلاغت» یا «گوش سیاسی» تعبیر می‌شود. از حیث تخصصی کارشناسان رتوریک سیاسی را «مرکزی برای مردمی کردن فعالیت‌های سیاسی» می‌دانند و معتقدند هر نظام سیاسی‌ای نیازمند یک نظام استدلالی با اجزای مختلف است که اقناع کلامی در آن نقش محوری دارد، و همین امر رتوریک سیاسی را شکل می‌دهد (Dryzek, 2002, p. 52).

ب. نظریه: از حیث نظری، ارسطو رتوریک و دیالکتیک را در مقابل یکدیگر می‌دانست و اینکه هرکدام با حقیقت مسائل - همان‌طور که هست - سروکار دارند و با دانش همه

مردم سنجیده می‌شوند؛ اما علمی مجزا از هم را تشکیل می‌دهند. او رتوریک را به‌کارگیری ابزارهای موجود اقناع تعریف می‌کند و معتقد است اثر آن را نمی‌توان با هیچ شاخه هنری دیگر مقایسه نمود (Kennedy, 1998, p. 52). در همین راستا بلاغت نیز مفهومی است که از دیرباز دربرگیرنده دو مفهوم خطابه و زیبایی‌شناسی بوده است. از مهم‌ترین موارد رتوریک سیاسی می‌توان به کانون‌های اتوس، لوگوس، پاتوس، فصاحت، ارائه، ابتکار جاگذاری و به‌خاطر سپاری اشاره داشت. بر این مبنا ارکان تحلیل رتوریک عبارت‌اند از (چهارسوقی امین، ۱۳۹۷، ص. ۶۴-۶۶؛ ۲۱۵ و ۱۵):

رکن اول. اتوس (اعتبار یا قدرت سخنگو): اتوس واژه‌ای یونانی به معنای شخصیت و منش است و در آن شخصیت فرد و تسلط او در موضوع خطابه و گویش اهمیت دارد. در مجموع اتوس جنبه‌ای از اقناع است که به‌صورت بالقوه ناشی از شخصیت گوینده، جایگاه تخصصی و سیاسی یا اعتبار شخصی وی باشد.

رکن دوم. پاتوس (جذابیت‌های احساسی): در نظر گرفتن عواطف مردم همان پاتوس است که بر انگیزه مخاطبان تأکید دارد. پاتوس را می‌توان قراردادن مخاطب در چهارچوب احساسی درست معنا کرد. امروزه از این رکن علاوه بر تحریک احساسات مثبت در تحریک احساسات منفی نیز استفاده می‌شود.

رکن سوم. لوگوس (شیوه استدلال و ارائه شواهد): این رکن وابسته به استدلال منطقی است که از قیاس‌های خطابی که در مقایسه با قیاس منطقی از درجه پذیرش بالاتری برخوردار است، استفاده می‌کند. لوگوس در واقع بر وضوح، صحت و ثبات یک بحث تأکید دارد. خطیب با ارائه ادعاهای معقول و پشتیبانی از آن‌ها با اثبات منطقی بر اساس حقایق و داده‌های صحیح، این عنصر را مورد توجه قرار می‌دهد؛ به‌عنوان مثال در فرهنگ ایرانی و اسلامی استفاده از آیات، روایات، شواهد تاریخی و اشعار یکی از نمونه استدلال‌های قابل‌پذیرش در مخاطبان است.

۳. گزارش‌های شورای حقوق بشر

به‌منظور تحلیل آسیب‌های پاسخ‌های ارائه شده از سوی ج.ا.ایران به گزارش‌های حقوق بشری، لازم است نخست ابعاد مختلف موضوع بررسی گردد:

۳-۱. پیشینه و جایگاه گزارش‌ها

سازمان ملل رویه‌های خاصی برای حمایت از حقوق بشر دارد. این سازوکار ابتدا در کمیسیون حقوق بشر و سپس در شورای حقوق بشر با ارائه گزارش از وضعیت حقوق بشر کشورها و تعیین گزارشگران ویژه، همراه است. شورای حقوق بشر به‌جای کمیسیون در سال ۲۰۰۶ با هدف اعلامی اصلاح فرایندهای نظارت جهانی بر وضعیت حقوق بشر تأسیس گردید و برخی رویه‌های گذشته از جمله رویه‌های ویژه، به این شورا انتقال یافت. در رویه‌های ویژه، بر وضعیت کشورها یا موارد مهم نقض حقوق بشر در جهان نظارت می‌شود و با کمک گزارشگران کشوری و موضوعی درباره مباحث مرتبط، توصیه، راهنمایی و گزارش علنی ارائه می‌شود. این گزارشگران نسبت به برخی از موضوعات مهم در سراسر دنیا تحقیق و گزارش خود را به شورا تقدیم می‌کنند (Tistounet, 2020, p. 45). وضعیت حقوق بشر در ایران از سال ۱۳۶۰ به صورت رسمی از سوی کمیسیون حقوق بشر بررسی شد و با تعیین گزارشگران و صدور قطعنامه تا سال ۱۳۸۱ ادامه یافت. بعد از انحلال کمیسیون و جایگزینی آن با شورای حقوق بشر بررسی وضعیت ایران و تدوین گزارش‌ها با تعیین گزارشگر از سال ۲۰۱۱ (۱۳۹۰) دوباره آغاز شد و تاکنون ادامه دارد.

۳-۲. معرفی گزارش‌های مرتبط با ایران

گزارش‌های حقوق بشری ایران را با عنایت به گزارشگر مربوط می‌توان به سه دوره تقسیم نمود:

دوره اول. گزارش‌های احمد شهید

اولین گزارشگر شورای حقوق بشر برای ایران، احمد شهید بود که از سال ۲۰۱۱ (۱۳۹۰) فعالیت خود را آغاز و چند گزارش که عمدتاً با سوگیری همراه بود و از فقدان سلامت حرفه‌ای رنج می‌برد، به شرح زیر ارائه نمود:

الف. گزارش‌های اجمالی سال ۲۰۱۱: نخستین گزارش اجمالی در خصوص وضعیت فعالان سیاسی (روزنامه‌نگاران، وکلا و فعالان محیط‌زیست)، آزادی گردهمایی، حقوق زنان، اقلیت‌ها، مجازات اعدام و بازداشت افراد بود. در این گزارش از دولت ایران

خواسته شده بود تا به روابط سازنده خود با گزارشگر ادامه داده و ایجاد فضای باز سیاسی و اجازه بازدید از ایران را در اولویت‌های خود قرار دهد (UN a/66/374, 2011, pp. 1-21). گزارش اجمالی بعدی او چندماه بعد به حقوق مدنی و سیاسی، آزادی بیان، آزادی گردهمایی و تشکل‌ها، آزادی مذهب، اجرای عدالت، حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و حقوق کودک پرداخت (UN a/66/361, 2011, p.1-18).

ب. **گزارش تفصیلی اول سال ۲۰۱۲:** در اولین گزارش تفصیلی احمد شهید به این موضوعات اشاره شده بود: مشکلات قانون‌گذاری، اعدام، فقدان انتخابات آزاد، نظام قضایی، وضعیت زندان‌ها، وضعیت اقشار مختلف (UN a/hrc/19/66, 2012, pp. 1-36).

پ. **گزارش تفصیلی دوم سال ۲۰۱۲:** دومین گزارش تفصیلی احمد شهید علاوه بر تکرار مطالب قبل و بیان نکات دیگری همچون مشکلات قانون مجازات جدید (سن مجازات کیفری)، از دولت ایران خواسته بود تا با گزارشگران همکاری بیشتری داشته باشد. در گزارش به نکات مثبتی همچون لغو مجازات سنگسار، کاهش اعدام نوجوانان، همکاری خوب با ارکان معاهده‌ای حقوق بشر، کمیساریای عالی و گزارشگران موضوعی اشاره شده بود (UN a/hrc/19/82, 2012, pp. 1-17).

ت. **گزارش تفصیلی سال ۲۰۱۳:** سومین گزارش تفصیلی به انتخابات آزاد، آزادی بیان و گردهمایی، وضعیت مدافعان حقوق بشر، اعدام، حقوق زنان، اقلیت‌های مذهبی و نژادی، حقوق دگرباشان جنسی و حقوق اقتصادی و اجتماعی با استفاده از نمودارهای کمی اختصاص داشت و دیدگاه دبیرکل را در زمینه تأثیر منفی تحریم‌های اقتصادی بر وضعیت ایران پذیرفت. در پایان به وخیم‌تر شدن وضعیت حقوق بشر، تأسیس نهاد ملی حقوق بشر مطابق اصول پاریس، اصلاح قوانین متعارض با معاهدات حقوق بشری و شفاف‌سازی روند تأثیر تحریم‌ها بر زندگی مردم اشاره شده بود (UN a/hrc/22/56, 2013, pp. 1-74).

ث. **گزارش تفصیلی ۲۰۱۴:** چهارمین گزارش با ضمیمه فهرستی از زندانیان منتشر گردید که در آن به موضوعات زیر اشاره شده بود: پیشرفت‌های قانونی از جمله تدوین پیش‌نویس منشور حقوق شهروندی، اصلاحات قانون آیین دادرسی کیفری و لایحه جرم سیاسی، حق آزادی و امنیت اشخاص (مدافعان حقوق بشر، اصحاب رسانه، اقلیت‌های

قومی و مذهبی)، برخورد با دستگیرشدگان، حق دادرسی منصفانه (استقلال قضات، وکلا و روندهای رسیدگی)، حق حیات، حق آموزش و تحریم‌های اقتصادی؛ اما در نهایت احمد شهید به بی‌اثر بودن اصلاحات قانونی اخیر بر مشکلات به‌ویژه در قوانین کیفری، نقض‌های مستمر حاکمیت قانون، نواقص سیستم قضایی، لغو فوری اعدام‌ها، توقف تحقیر وکلا، توقف شکنجه اشاره نمود (UN a/hrc/25/61, 2014, pp. 1-104).

ج. گزارش تفصیلی سال ۲۰۱۵: در این گزارش موضوعات زیر بحث شده است: کاهش نرخ پاسخگویی به مکتوبات در مقایسه با گذشته، قدردانی از دیدار با مقامات ایرانی در سازمان ملل، عدم بازدید از ایران، وضعیت حقوق مدنی و سیاسی تساوی جنسیتی و حقوق زنان و پاسخ‌های ایران (برای اولین بار در مقایسه با قبل). در بخش پایانی، تلاش محدود برای عمل به توصیه‌های قبلی، عدم پیوستن به برخی از معاهدات حقوق بشری، ضرورت اصلاح قوانین داخلی در امور مختلف، لغو فوری اعدام‌ها، اقدام فوری برای حذف مین‌های زمینی، قدردانی از آزادی برخی از زندانیان سیاسی و اظهار نگرانی از حبس دیگران، مشکلات اقلیت‌های مذهبی و نژادی، اصلاح فوری قوانین تبعیض‌آمیز در مورد زنان، لغو ارسال اختلال‌های (پارازیت‌های) ماهواره‌ای مورد بررسی قرار گرفت (UN a/hrc/28/70, 2015, p. 65).

چ. گزارش تفصیلی سال ۲۰۱۶: ششمین و آخرین گزارش احمد شهید در سال ۱۳۹۴ منتشر شد. در این گزارش به افزایش سطح همکاری ایران با رویه‌های ویژه اشاره و از دعوت گزارشگران موضوعی جهت بازدید اظهار خرسندی نمود. عمده نکات منفی قبل تکرار شده و در کنار آن به کاهش مجازات اعدام و جایگزینی آن با حبس ابد برای مواد مخدر، اعدام‌ها در سال گذشته، ابراز خرسندی از آزادشدن جیسون رضائیان، جایگاه ۱۷۳ ایران در میان ۱۸۰ کشور در زمینه آزادی مطبوعات و پاسخ ایران بدین نحو که محدودیت‌های خود را مطابق میثاق حقوق مدنی و سیاسی می‌داند، اشاره می‌کند. نگرانی از دستگیری‌های بسیار گسترده تحت عنوان «شبکه نفوذ» از سوی سپاه، رد صلاحیت افراد در انتخابات مجلس و نگرانی‌ها از محکومان حصر خانگی، بخش‌های بعدی گزارش بود. در پایان ضمن تکرار توصیه‌های قبلی و تقدیر از تلاش محسوس ایران برای کاهش اعدام، تصریح می‌کند وضعیت ایران در حال نزدیک شدن به

معیارهاست و باید استمرار یابد (UN a/hrc/69/31, 2016, pp. 1-20).

دور دوم. گزارش‌های سه‌گانه عاصمه جهانگیر

شورای حقوق بشر در سال ۲۰۱۶ (۱۳۹۵) خانم عاصمه جهانگیر، وکیل دادگستری، فعال سیاسی و حقوق بشری پاکستانی را به‌عنوان گزارشگر جدید برای ایران تعیین نمود که او نیز سه گزارش ارائه نموده است:

الف. گزارش اول سال ۲۰۱۷: محورهای اصلی این گزارش اول خانم جهانگیر عبارت‌اند از: حقوق مدنی و سیاسی، حقوق زنان و حقوق اقلیت‌ها. در مقدمه ضمن قدردانی از تعامل دولت ایران با گزارشگر قبلی، از اینکه پیشرفت خاصی در وضعیت ایران مشاهده نکرده اظهار تأسف نمود. امضای متن نهایی منشور حقوق شهروندی از سوی رئیس‌جمهور حسن روحانی، اینکه از مجموع ۲۹۱ توصیه ارکان معاهده‌ای تاکنون ایران ۱۳۱ مورد را پذیرفته، ۵۹ مورد را جزئی بررسی نموده و ۱۰۱ مورد را کامل رد کرده است، دیدار وی با برخی نمایندگان جامعه مدنی و مقامات ایران در ژنو از دیگر مواردی است که به آن اشاره نمود. در پایان تعامل گسترده وی با افراد داخل و خارج از ایران، تلاش مثبت دولت برای کاهش اعدام‌ها، نواقص رویه‌های قضایی، مشکلات جدی حقوق زنان و ازدواج کودکان در کنار بسیاری از توصیه‌های قبلی مورد بحث قرار گرفته بود (UN a/hrc/34/65, 2017, pp. 1-65).

ب. گزارش دوم سال ۲۰۱۷: خانم جهانگیر چندماه بعد گزارش دیگری به مجمع عمومی ارسال نمود و ضمن تکرار مطالب خود، مسئله حقوق زنان و حقوق اقلیت‌ها را مورد تأکید قرارداد و در انتها ضمن اشاره به برخی دستاوردهای مثبت، عیناً توصیه‌های قبلی را تکرار نمود (UN a/72/322, 2017, pp. 1-23).

پ. گزارش سال ۲۰۱۸: خانم جهانگیر سومین گزارش خود را در اسفند ۱۳۹۶ ارائه نمود و پیش از دریافت پاسخ ایران و بررسی گزارش در شورا به دلیل سکتی قلبی درگذشت. در این گزارش مختصر، عمدتاً مطالب قبلی بیان شده و در کنار آن به مطالبی همچون دیدار با قربانیان، فعالان حقوق بشری و نمایندگان جامعه مدنی، دیدار مجدد وی با نمایندگی ایران در ژنو اشاره نمود و در پایان به نکات مثبت از جمله اعطای کارت ملی به برخی از افراد بلوچ و افزایش سطح امکانات و تحصیل آن‌ها،

تمایل به بازدید از ایران، تشکیل گروه‌های بی طرف جهت تحقیق درباره اعتراضات اخیر، اصلاح قوانین قاچاق مواد مخدر، دسترسی به دادرسی منصفانه برای محکومان به اعدام، اجازه انجام تحقیق‌های مستقل درباره رخدادهای سال ۶۷ و حقوق دگرباشان جنسی و تکرار توصیه‌های قبلی پرداخت و فهرست بهایان زندانی شده را در پیوست گزارش ارائه نمود (UN a/hrc/res/34/23, 2017, pp. 1-2).

دوره سوم. گزارش‌های جاوید رحمان

جاوید رحمان رئیس دانشکده حقوق دانشگاه برونل لندن و فعال حقوق بشر پاکستانی - بریتانیایی به‌عنوان سومین گزارشگر در ایران تعیین گردید که او نیز رعایت بی طرفی و سلامت حرفه‌ای را نموده و عمدتاً به طرح و توسعه همان ادعاهایی پیشین اهتمام داشت. **الف. گزارش سال ۲۰۱۹:** در اولین گزارش رحمان به نقش بحران‌های اقتصادی، تحریم و اعتراضات در وضعیت ایران، حقوق مدنی و سیاسی، دستور موقت دیوان بین‌المللی دادگستری به استناد عهدنامه مودت و واکنش آمریکایی‌ها نسبت به تحریم‌ها، حق شرط کلی ایران نسبت به معاهده حقوق کودکان و عدم انطباق آن با مقررات عهدنامه وین، پیشرفت‌های قانونی از جمله تعویق اعدام افراد تا ۱۸ سالگی، لایحه حمایت از حقوق کودکان و مجازات آن‌ها اشاره شده بود. در پایان اظهار نگرانی از آثار اعتراضات، توصیه‌های مکرر در زمینه لغو اعدام و حقوق قانونی متهمان و حقوق کودکان، ضرورت حمایت از اقشار آسیب‌پذیر حتی با وجود تحریم‌ها، توصیه به کشورهای تحریم‌کننده جهت بررسی اینکه تحریم‌هایشان ناقض حقوق بشر نباشد، از جمله مطالب منتشر شده بود (UN a/hrc/40/67, 2019, pp. 1-22).

ب. گزارش سال ۲۰۲۰: در این گزارش اظهار نگرانی از آمار کشته‌شدگان و دستگیرشدگان اعتراضات، آثار تحریم‌ها و اظهار نگرانی در این زمینه، محدودیت جدی حق بر خوراک و وضعیت زندانیان سیاسی مورد بررسی قرار گرفته بود. در بخش جمع‌بندی و توصیه‌ها تشکیل کمیته تحقیق درباره اعتراضات، تضمین حقوق بازداشت‌شدگان، اصلاح قانون مجازات اسلامی، لغو محدودیت زنان برای حضور در ورزشگاه‌ها، لغو بازداشت خودسرانه افراد دارای تابعیت مضاعف، توصیه به کشورهای تحریم‌کننده برای بررسی آثار تحریم‌ها، ارتقاء فوری سلامتی زندانیان سیاسی، تصویب

لایحه منع اعتراف اجباری مطرح شده بود (UN a/hrc/43/61, 2020, pp. 1-21).

پ. گزارش سال ۲۰۲۱: سومین گزارش رحمان به آثار منفی تحریم‌ها با تصریح بر تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا اشاره داشت. محکوم کردن ترور شهید فخری‌زاده، ادعای مربوط به اعدام در ایران، دستگیری معترضان در مناطق مختلف، حقوق کارگران و فقدان اتحادیه‌های کارگری آزاد، مشکلات دگرباشان جنسی، حمایت دولت ایران از ۲ میلیون مهاجر غیرقانونی افغان در ارائه خدمات بهداشتی مرتبط با کرونا، بالا بودن میزان مرگ‌ومیرهای کرونا، خودداری دولت از اعمال محدودیت‌های سخت‌گیرانه برای کرونا با هدف جلوگیری از فروپاشی اقتصادی و برداشت ۱ میلیارد دلار از صندوق توسعه ملی برای مشکلات اقتصادی، عدم امکان اخذ وام از سوی دولت به علت ممانعت آمریکا، تبعیض‌های متعدد علیه زنان در قوانین جزایی و قوانین خانواده، خشونت خانگی علیه زنان، تبعیض در مشاغل و دستیابی به مناصب عمومی و قضایی، محدودیت در فعالیت‌های فرهنگی و ورزشی، و سقوط هواپیمای اوکراینی از جمله مواردی است که در این گزارش آمده است (UN a/hrc/46/50, 2021, pp. 1-23).

ت. گزارش سال ۲۰۲۲: در گزارش چهارم به موضوع اعدام‌ها در سال گذشته، اعتراضات اصفهان، خشونت در زندان بر اساس فیلم دوربین‌های مداربسته، سلامتی زندانیان بعد از موج پنجم کرونا، بسته‌شدن برخی از تارنماهای خبری، وقوع اعتراض در زمینه مسائل اقتصادی به‌ویژه کارگران نفت و پتروشیمی، پایین بودن سطح زندگی در نتیجه تورم بالا، مشکلات زیست‌محیطی، پیشرفت واکسیناسیون، افزایش میزان واردات واکسن به دستور رهبری، نقص سیستم مسئولیت و پاسخگویی در موارد نقض حقوق بشر، وجود دادگاه‌های انقلاب، ادامه دستگیری‌های مرتبط با سقوط هواپیمای اوکراینی و بسیاری از موارد تکراری گذشته آمده است. در پایان به ضرورت اصلاح قانون اساسی در کنار توصیه‌های قبلی پرداخته شده است (UN a/hrc/49/75, 2022, pp. 1-22).

۴. روش پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی و از جهت رویکرد محققان، توصیفی - تحلیلی است. برای گردآوری و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون استفاده شده است.

۴-۱. تحلیل مضمون

یکی از روش‌های کارآمد در تحلیل‌های کیفی را می‌توان روش تحلیل مضمون دانست که برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی متنی و پراکنده قابل استفاده است (عابدی جعفری و دیگران، ۱۳۹۰، ص. ۱۵۱). داده‌ها در این روش عموماً داده‌هایی کیفی از قبیل یادداشت‌ها، متن مصاحبه‌ها، نامه‌ها، متون چاپی و سخنرانی هستند که می‌توان به صورت منظم و دسته‌بندی شده به تفسیر آن‌ها پرداخت (سیدامامی، ۱۳۸۶، ص. ۴۶۳). مضمون را می‌توان ویژگی تکراری و متمایزی در متن دانست که در نظر پژوهشگر نشان‌دهنده سرخ‌هایی از موضوع پژوهش است (King, 1998, p. 150). مراحل اجرایی روش تحلیل مضمون با توجه به جایگاه آن در شبکه مضامین در سه دسته اصلی تقسیم‌بندی می‌شود: اول، مضامین فراگیر هستند که در قانون شبکه مضامین قرار می‌گیرند؛ دوم، مضامین سازمان‌دهنده هستند که رابط میان مضامین فراگیر و پایه شبکه بوده؛ و دسته سوم مضامین پایه هستند که توضیح‌دهنده نکات مهم و کلیدی در متن بوده و با ترکیب آن‌ها می‌توان مضمون سازمان‌دهنده را ایجاد نمود (Stirling, 2001, p. 18).

۴-۲. کاربرد روش

در پژوهش حاضر با توجه به موضوع و سؤال، مدل «شبکه مضامین» مورد استفاده قرار می‌گیرد. این الگو در سال ۲۰۰۱ توسعه پیدا کرد. پژوهشگران در شبکه مضامین، مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر را به صورت نظام‌مند و کدگذاری شده بررسی می‌کنند. پس از آن مضامین به دست‌آمده در قالب جداول یا نقشه‌های محتوایی ترسیم می‌شود و هرکدام از این سه سطح همراه با درج رابطه آن‌ها با یکدیگر ذکر می‌گردد (عابدی جعفری و دیگران، ۱۳۹۰، ص. ۱۷۰). برای طراحی نظام کدینگ از نظریه رتوریک (ارکان سه‌گانه: اتوس، پاتوس، لوگوس) استفاده شده است. گام‌های استفاده از روش در این پژوهش به این شکل است که ابتدا مضامین پایه در پاسخ‌های رسمی به گزارش‌های شورای حقوق بشر استخراج و کدگذاری شده است، سپس مضامین سازمان‌دهنده با ترکیب و تلخیص مضامین پایه مشخص شده‌اند. در نهایت مضامین فراگیر مشخص و مبنای تحلیل قرار گرفته‌اند.

۵. تحلیل مضامین پاسخ‌های جمهوری اسلامی ایران

در این بخش سطوح مختلف مضامین پاسخ‌های ستاد حقوق بشر و وزارت امور خارجه به گزارش‌های شورای حقوق بشر طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ بررسی می‌شود. اگرچه پاسخ‌ها از اوضاع پیرامونی و سیاست‌های دولت تأثیر پذیرفته؛ اما یکی از مهم‌ترین دلایل انتخاب این بازه، نمونه‌یابی در ادوار مختلف با هدف افزایش اعتبار مضامین و تحلیل‌ها است.

۱-۵. مضامین پایه پاسخ‌های ایران

در جدول شماره (۱) متن اصلی پاسخ و مضامین پایه آن به همراه شناسه پاسخ و همچنین گزارش حقوق بشری مرتبط و کدگذاری اولیه ارائه می‌شود. با این توضیح که هر پاسخ کد مجزا و مضامین فرعی آن با کدگذاری فرعی مشخص می‌گردد.

جدول شماره (۱): مضامین پایه

مضمون پایه	پاسخ	گزارش	شناسه	کد
- سوءاستفاده غرب از حقوق بشر - بی‌توجهی به واقعیت‌های ایران	غربی‌ها در مقام سوءاستفاده از حقوق بشر برآمده‌اند و تحلیل گزارشگر آن‌ها معیوب است. در کشورهای همسایه طی سه دهه گذشته انتخابات نداشته‌اند؛ اما برای ایران که سالانه دو انتخابات دارد، گزارشگر در نظر گرفتند.	اولین گزارش شهید (۱۳۹۰)	لاریجانی، دبیر ستاد حقوق بشر (فارس، ۱۳۹۰)	۱
- غیرحرفه‌ای، غیرقانونی و غیرواقعی	غیرحرفه‌ای، غیرقانونی و دروغ است.			
- غیرحرفه‌ای و تکراری - مغرضانه و سیاسی	مطابق آیین‌نامه، گزارش باید بی‌طرف، مستند، غیرسیاسی و تخصصی باشد؛ اصول اولیه رعایت نگردیده و تکراری، مغرضانه و سیاسی می‌باشد.	دومین گزارش شهید (۱۳۹۱)	ستاد حقوق بشر (ایرنا، ۱۳۹۱)	۲
- استناد به منابع نامعتبر	از رسانه‌های معاند و گروه‌های تروریستی به‌عنوان منابع استفاده			

مضمون پایه	پاسخ	گزارش	شناسه	کد
	نموده و آن را فاقد جاهت قانونی می‌دانیم.			
<ul style="list-style-type: none"> - جانب‌داری - غیرمستند و تکراری - استمرار تعهد حقوق بشری ج.ا.ایران 	جانب‌دارانه، غیرمستند و تکرار ادعاهای گذشته است. ج.ا.ایران بدون توجه به فضا سازی‌ها به تعهدات بین‌المللی خود عمل می‌کند.		مهمان‌پرست، سخنگوی وزارت خارجه (فارس، ۱۳۹۱)	۳
<ul style="list-style-type: none"> - نقض اهداف شورا با تعیین گزارشگر 	علت تأسیس شورای حقوق بشر مقابله با معیارهای دوگانه و تعامل‌گزینی بوده؛ تعیین گزارشگر عقب‌گرد از اهداف است.			
<ul style="list-style-type: none"> - حمایت کشورهای غربی از گزارشگر - جانب‌داری 	گزارشگر را آمریکا و دولت‌های اروپایی پیشنهاد و از آغاز مسئولیت در شبکه‌ها علیه ج.ا.ایران به تبلیغات پرداخته و بی‌طرف نیست.			
<ul style="list-style-type: none"> - روش مبهم و ادعاهای بی‌اساس 	فاقد شیوه‌نامه و برخلاف شرح وظایف، اتهامات فضای مجازی را کنار هم می‌گذارد؛ باید شیوه خود را برای ارزیابی اتهامات آشکار کند.	سومین گزارش شهید (۱۳۹۲)	ستاد حقوق بشر (همشهری، ۱۳۹۲)	۴
<ul style="list-style-type: none"> - حمایت از تروریست‌ها 	از تروریست‌ها با برچسب مدافعان حقوق بشر حمایت نموده؛ درحالی‌که محکوم به اقدامات تروریستی و قتل بوده‌اند.			
<ul style="list-style-type: none"> - بی‌توجهی به اسلام و قوانین ایران - غربی‌بودن 	به قانون و فرهنگ اسلامی توجه نداشته و غرب را مبنای استانداردهای جهانی قرارداده است.			

مضمون پایه	پاسخ	گزارش	شناسه	کد
<p>پیشرفت‌های ج.ا.ایران و ماهیت مردم‌سالارانه آن را نادیده گرفته؛ اظهارنظرهای او درباره انتخابات کشور سطحی است؛ باید قوانین انتخاباتی را دقیقاً بررسی کند.</p>	<p>پیشرفت‌های ج.ا.ایران و ماهیت مردم‌سالارانه آن را نادیده گرفته؛ اظهارنظرهای او درباره انتخابات کشور سطحی است؛ باید قوانین انتخاباتی را دقیقاً بررسی کند.</p>			
<p>حمایت از تروریست‌ها و متهمان</p>	<p>مصاحبه‌شوندگان متهمان جرائم سنگین و حامی فرقه‌گرایی هستند؛ به غلط، فعال حقوق بشر معرفی شده‌اند.</p>	<p>چهارمین گزارش شهید (۱۳۹۳)</p>	<p>ستاد حقوق بشر (فارس، ۱۳۹۳)</p>	۵
<p>تضعیف حقوق بشر با رویکرد سیاسی و گزینشی</p>	<p>گزارش سیاسی موجب تضعیف حقوق بشر است؛ هم‌زمان جهان شاهد نادیده‌گرفتن نقض فاحش حقوق بشر از سوی برخی کشورها و گروه‌های تروریستی در یمن و سوریه است.</p>			
<p>بی‌معنایی تعیین گزارشگر برای ایران غیرحرفه‌ای و سیاسی</p>	<p>تعیین گزارشگر برای ایران که با موازین داخلی و تعهدات بین‌المللی همواره به حقوق بشر پایبند بوده، بی‌معنا و مخرب است؛ گزارشگری باید حرفه‌ای، غیرتبعیض‌آمیز و غیرسیاسی باشد.</p>	<p>آخرین گزارش شهید (۱۳۹۵)</p>	<p>قاسمی، سخنگوی وزارت خارجه (فارس، ۱۳۹۵)</p>	۶
<p>تضعیف شورا و UPR با گزارش‌ها و قطعنامه‌های سیاسی</p>	<p>شورای حقوق بشر برای جلوگیری از برخوردهای دوگانه تأسیس شده و UPR بر مبنای مسئولیت مساوی کشورها است؛ نباید شورا با قطعنامه‌ها و اغراض سیاسی دولت‌های غربی تضعیف شود.</p>			
<p>همکاری ج.ا.ایران با گزارشگر</p>	<p>تعیین گزارشگر غیرموجه است؛ اما برای همکاری با سازمان ملل و</p>			

مضمون پایه	پاسخ	گزارش	شناسه	کد
	تصحیح رویکرد گزارشگر، مقامات ج.ا.ایران ملاقاتی با وی داشته‌اند. ارتقای حقوق بشر تنها از طریق همکاری، گفت‌وگو و برخورد غیرگزینشی محقق می‌شود.			
مخدوش نمودن پیشرفت ایران	علی‌رغم اشاره به پیشرفت‌های حقوق بشری ایران، با عباراتی مبهم و اظهارنگرانی براساس اطلاعات غیرموثق، سعی نموده تصویر مخدوشی از ایران ترسیم کند.			
دغل‌کاری سیاسی برای تعیین گزارشگر	با تعیین گزارشگر برای ایران مخالفیم و آن را دغل‌کاری سیاسی سازمان ملل می‌دانیم.			
تبلیغاتی حمایت از منافقین و تروریست‌ها	طبق مقررات گزارشگر باید از فعالیت تبلیغاتی خودداری کند. وی با BBC مصاحبه کرده؛ از منافقین و تروریست‌های عامل انفجارهای سیستان به‌عنوان مدافعان حقوق بشر دفاع کرده است.	اولین گزارش جهانگیر (۱۳۹۶)	لاریجانی، دبیر ستاد حقوق بشر (فارس، ۱۳۹۶)	۷
همکاری ایران با گزارشگر اعتراف گزارشگر به بی‌اطلاعی و اشتباه	هیئتی از ایران با ایشان ملاقات داشته و پاسخ‌های روشنی ارائه شد؛ برخی موارد را پذیرفت و به بی‌اطلاعی خود اعتراف نمود.			
غیرحرفه‌ای	غیرحرفه‌ای، نادرست و ناموجه بوده و استانداردها رعایت نمی‌شود؛ باید هر اتهامی که وارد می‌کند، پاسخ ما را نیز بیاورد.			
تلاش ج.ا.ایران برای ارتقاء حقوق بشر	تلاش مستمر ج.ا.ایران برای رفع نواقص با بازبینی قوانین، رویکردها	دومین گزارش	ستاد حقوق بشر	۸

مضمون پایه	پاسخ	گزارش	شناسه	کد
	و رویه‌ها مانند اصلاح اخیر قوانین مواد مخدر مشهود است.	جهانگیر (۱۳۹۶)	(فارس، ۱۳۹۶)	
- بی‌مبنا بودن	ادعاها در گزارش با آمارهای دستکاری‌شده یا گمانه‌زنی‌های بی‌مبنا درباره پرونده‌های قضایی بی‌مبنا است.			
- تلاش ایران برای ادامه همکاری - معیوب بودن	همکاری با گزارشگر برای اصلاح مطالب و منابع ادامه داشته و مادامی‌که روند تهیه گزارش اصلاح نشود دیدار وی از ایران غیرضروری است.			
- قانونی بودن اعدام و دادرسی منصفانه آن	اعدام به جرائم خشن و سنگین مواد مخدر اختصاص دارد و روند چندمرحله‌ای و دادرسی منصفانه برای محکومان به اعدام طراحی شده است.			
- سیاسی با استانداردهای دوگانه - غیرفنی و غیرتخصصی	به تخصصی شدن، منصفانه بودن، جامع بودن و غیرسیاسی بودن عملکرد گزارشگر و پرهیز از استانداردهای دوگانه از سوی شورای حقوق بشر، تأکید می‌گردد.			
- سیاسی و خصمانه	پروژه تعیین گزارشگر برای ایران توسط دولت‌های خاص با رویکرد خصمانه آن‌ها ناعادلانه و سیاسی است.	اولین گزارش رحمان (۱۳۹۷)	آل حبیب، نماینده ایران در سازمان ملل (فارس، ۱۳۹۷)	۹
- حقوق بشر اصل بنیادین انقلاب اسلامی و تعهد مذهبی برای ج.ا.ایران	حمایت از حقوق بشر از اصول بنیادین انقلاب اسلامی بوده و ج.ا.ایران مظهر واقعی آرمان مردم برای آزادی و استقلال است؛ ارتقا			

مضمون پایه	پاسخ	گزارش	شناسه	کد
	حقوق بشر یک تعهد مذهبی و اخلاقی است.			
<ul style="list-style-type: none"> - تناقض تحریم‌های آمریکا و سکوت کشورها با ادعای حقوق بشر - بی‌توجهی به حقوق قربانیان تحریم‌ها 	با استمرار سیاست‌های مداخله‌جویانه و تجاوز ایالات متحده و همکارانش در منطقه، رفتار مبتکران قطعنامه تناقض دارد؛ با تظاهر به حفظ حقوق ایرانیان در برابر تحریم‌های غیرقانونی آمریکا سکوت نموده‌اند که بیشترین آسیب را متوجه کودکان و نیازمندان به دارو می‌نماید.			
<ul style="list-style-type: none"> - تعامل ج.ا.ایران با سازمان ملل و کشورها 	ج.ا.ایران به تعامل صادقانه با سازوکارهای حقوق بشری و سایر دولت‌ها برای ارتقای حقوق بشر ادامه می‌دهد.			
<ul style="list-style-type: none"> - غیرحرفه‌ای - سیاسی 	کاستی‌های گزارش در تعارض با آیین‌نامه گزارشگران است؛ گزارش می‌بایست حرفه‌ای، غیرتبعیض‌آمیز، منصفانه و غیرسیاسی باشد.			
<ul style="list-style-type: none"> - تخلف از شرح وظایف 	مصاحبه‌های گزارشگر با BBC تخلف از چهارچوب فعالیت بوده و با سوءاستفاده از عنوان رسمی سازمان ملل صلاحیت وی را مورد تردید قرار می‌دهد.	اولین گزارش رحمان (۱۳۹۷)	ستاد حقوق بشر (فارس، ۱۳۹۷)	۱۰
<ul style="list-style-type: none"> - توسعه همکاری‌های حقوق بشری ج.ا.ایران 	ج.ا.ایران در صدد توسعه همکاری با سازوکارهای بین‌المللی حقوق بشر است؛ حقوق بشر را برای	اولین گزارش رحمان (۱۳۹۷)	لاریجانی، دبیر ستاد حقوق بشر	۱۱

مضمون پایه	پاسخ	گزارش	شناسه	کد
	خود می‌دانیم و آن را متعلق به جامعه غربی تصور نمی‌کنیم.		(فارس، ۱۳۹۸)	
	کشور مردم‌سالاری که هر سال یک انتخابات دارد شایسته برخورد گزینشی نیست.			
	طبق قوانین ایران شکنجه ممنوع و اصل بر برائت است. مجازات بدنی شکنجه نیست؛ البته به سمت تعیین جایگزین می‌رویم.			
	رعایت منع شکنجه و برائت - تفاوت مجازات بدنی با شکنجه			
	بانی تعیین گزارشگر از فروش تجهیزات پزشکی برای درمان کودکان معصوم بیمار خودداری کرده است.			
	مدعیات گروه‌های تروریستی مطرح شده؛ یک سوم بخشنامه‌های قوه قضائیه برای حقوق مردم بوده و رضایت ۷۰ درصد مردم از دستگاه قضایی، جایگاهی در گزارش ندارد.	سومین گزارش رحمان (۱۳۹۹)	باقری‌کنی، دبیر ستاد حقوق بشر (ستاد حقوق بشر، ۱۳۹۹)	۱۲
	جنایت ترور سردار سلیمانی در گزارش‌ها نیست؛ سایر گزارشگران شورای حقوق بشر، این جنایت را ناقض حقوق بشر و حقوق بشردوستانه دانست.			
	در صدد تثبیت تحریم‌های ظالمانه است که براساس تصمیم دیوان بین‌المللی دادگستری غیرقانونی است. به غیرقانونی و ظالمانه بودن اقدامات آمریکا اشاره نمی‌کند.			
	تلاش برای تثبیت تحریم‌ها			

مضمون پایه	پاسخ	گزارش	شناسه	کد
بی‌توجهی به آثار تحریم‌ها بر حقوق ایرانیان	از مرگ کودکان معصوم و بیماران بی‌گناه به دلیل فقدان دارو و تجهیزات پزشکی ناشی از تحریم‌های ظالمانه و غیرقانونی آمریکا که به معنای نقض حق حیات و حق بر سلامتی هزاران شهروند ایرانی است، هیچ اثری دیده نمی‌شود.			
جانب‌داری بی‌توجهی به حقوق اقتصادی	کمتر از ۱۰ درصد گزارش به حقوق اقتصادی و اجتماعی اختصاص یافته که مؤید برخورد نامتوازن و غیرمنصفانه با وضعیت حقوق بشر است.			
حمایت ج.ا.ایران از حقوق زنان با عدالت جنسیتی و تبعیض روا	از نظر ج.ا.ایران، «عدالت جنسیتی» بر «برابری جنسیتی» برتری دارد و امکان «امتیاز و تبعیض روا» به نفع زن را فراهم می‌سازد. مهریه، نفقه و اجرت‌المثل نمونه‌ای از نهادهای حقوقی به نفع زنان است.			
پیشرفت حقوق زنان در ج.ا.ایران	پیشرفت زنان ایرانی و دستاوردهای ج.ا.ایران بسیار است؛ مانند افزایش ۴۰ درصد اشتغال بانوان و احراز پُست‌های عالی از جمله معاون رئیس‌جمهور، نماینده مجلس، قاضی، فرماندار و شهردار.			
عدم انطباق با شرح وظایف	شرح وظایف گزارشگران یعنی بی‌طرفی، استقلال و انصاف			

مضمون پایه	پاسخ	گزارش	شناسه	کد
	رعایت نشده و حسن‌نیت، صداقت، عدالت، شایستگی و کارآمدی ندارد؛ گزارش فاقد وجاهت و مشروعیت است.			
مغرضانه و جانب‌دارانه	با رد گزارش مغرضانه و جانب‌دارانه تأکید می‌کنیم، رویکرد سیاسی و گزینشی موجب تضعیف حقوق بشر می‌شود.	چهارمین گزارش رحمان (۱۴۰۰)	خطیب‌زاده، سخنگوی وزارت خارجه (فارس، ۱۴۰۰)	۱۳
حمایت ایران از حقوق بشر	ضمن رد رویکرد دوگانه و ریاکارانه کشورهای غربی، خود را متعهد به ارتقاء حقوق بشر در جهان می‌دانیم و از حقوق مردم خود علی‌رغم اقدامات فخرآمیز یک‌جانبه آمریکا، حمایت می‌کنیم.			

(طراحی توسط نویسندگان)

چنانکه ملاحظه می‌شود پاسخ‌های ایران بر چهار محور اساسی در مقام نقد و بررسی گزارش‌های منتشر شده استوار است:

اول. رویکرد مغرضانه در بحث حقوق بشری برای ایران و تعیین گزارش‌گران. از این حیث مداخله و نفوذ دولت‌های غربی، ورود اغراض صریح سیاسی به بحث، جانب‌داری‌های آشکار، حمایت از تروریسم بر ضد مردم و دولت ایران، و مواردی از این قبیل مطرح شده که فلسفه و اساس این گزارش‌ها را مخدوش می‌نماید.

دوم. اشکالات حرفه‌ای و روشی در تدوین گزارش‌ها که موارد متعددی چون ضعف در منابع، استنادهای ناموجه، تکرار ادعاهای نادرست، معیوب بودن مستندات و اطلاعات و عدم رعایت الگوهای تحلیلی حرفه‌ای در ارائه گزارش را شامل می‌شود.

سوم. عدم توجه به شرایط و دستاوردهای ایران: در موارد متعددی ایران در صیانت از حقوق بشر و حقوق شهروندی پیشگام بوده و شاهد تعهد بالای ایران به ضوابط جاری هستیم؛ که در گزارش‌های مزبور معمولاً این موارد نادیده و یا کم‌رنگ شده است.

چهارم. انتقاد نسبت به مبانی و فلسفه سیاست تعیین گزارشگر برای ایران که دلالت بر اقدامی نادرست در این زمینه دارد و اینکه اصولاً شرایط و موقعیت ایران به گونه‌ای نبوده که تعیین گزارشگر را اقتضا نماید و این اقدام نقض اهداف اصلی شورای حقوق بشر را در پی داشته است.

۴-۲. شبکه و طبقه‌بندی مضامین پاسخ‌های ایران

پس از بررسی متن پاسخ‌ها و مضامین اصلی آن‌ها، در جدول شماره (۲) تکرار مضامین پایه در کدهای فرعی و همچنین مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر مرتبط با هریک ارائه شده و بر اساس موضوع، رابطه منطقی، دلالت مضامین و تعمیم منطقی دسته‌بندی شده است.

جدول شماره (۲): شبکه مضامین

مضامین پایه	کدها	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
معیوب، سطحی، غیرحرفه‌ای و بی‌ضابطه برخلاف شرح وظایف	۶,۳/۴,۸/۴,۴/۲,۱/۱,۳ /۹,۶/۸,۷/۴,۸/۷,۶/	نقض آیین‌نامه و شرح وظایف شورای حقوق بشر برای گزارشگران	
تکراری	۳,۲/۲,۱	بازگویی ادعای کشورهای غربی علیه ج.ا.ایران	
استناد به منابع نامعتبر و طرح ادعاهای بی‌اساس	۸,۲/۵,۱/۴,۴/۳,۲/۲,۳	استناد به مطالب شفاهی، فضای مجازی و نه فعالان واقعی حقوق بشری	بی‌اعتباری به دلیل
بی‌توجهی به واقعیت‌ها و پیشرفت‌های ایران	۱۲,۲/۴,۹/۱,۲	روند غلط بی‌توجهی به پیشرفت‌ها و نشانه‌های مردم‌سالاری مانند انتخابات در ج.ا.ایران	نقص‌های روشی و شیوه معیوب
بی‌توجهی به حقوق اقتصادی	۱۲,۸	عدم توازن نکات و نادیده‌گرفتن حقوق اقتصادی	
اعتراف گزارشگر به بی‌اطلاعی و اشتباه	۷,۵	وجود خطا به اعتراف گزارشگر	
غربی بودن و بی‌توجهی	۴,۷/۴,۶	مبنابودن غرب در گزارش‌ها و	

مضامین پایه	کدها	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
به فرهنگ اسلامی و نظام حقوقی ایران		بی‌توجهی به هنجارهای اسلامی و ایرانی	
مغرضانه	۱۳،۱/۲،۲		بی‌اعتباری به دلیل جهت‌گیری سیاسی
سوءاستفاده غرب از حقوق بشر	۱،۱		
تناقض تحریم‌های آمریکا و سکوت کشورها با ادعای حقوق بشر	۹،۳		
بی‌توجهی به آثار تحریم‌ها و حقوق قربانیان	۱۲،۶/۹،۴		
بی‌توجهی به ترور سردار سلیمانی	۱۲،۴	تلاش آمریکا و غرب برای اعمال فشار به ج.ا.ایران با سوءاستفاده ابزاری، رفتار گزینشی و دوگانه	
رفتار گزینشی و دوگانه با ج.ا.ایران، به‌عنوان کشوری مردم‌سالار و متعهد	۱۱،۲/۸،۶/۶،۲		
مخدوش نمودن پیشرفت ایران	۶،۶		
نقض اهداف شورای حقوق بشر و UPR و تضعیف آن با رفتار گزینشی	۶،۴/۶،۱/۴،۱		
جانب‌داری	۱۳،۱/۱۲،۷/۴،۳/۳،۱	جانب‌داری و سوءنیت سیاسی با حمایت از گزارشگر و حمایت وی از منافقین، تروریست‌ها، مجرمان و رسانه‌های مخالف	
تلاش آمریکا و غرب برای تعیین گزارشگر و حمایت از وی	۱۲،۱/۴،۲		

مضامین پایه	کدها	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
سیاسی، خصمانه و تبلیغاتی	۸,۶۷,۲/۷,۱/۶,۳/۲,۲ ۹,۷/۹,۱/		
حمایت از منافقین، تروریست‌ها و مجرمان	۱۲,۳/۷,۳/۵,۱/۴,۵		
حقوق بشر اصل بنیادین انقلاب اسلامی و تعهد مذهبی برای ج.ا.ایران	۹,۲	پایبندی ج.ا.ایران به موازین حقوق بشری از جهات گوناگون و تحت هر شرایط	
تلاش مستمر ج.ا.ایران برای ارتقاء حقوق بشر	۱۳,۲/۸,۱/۳,۳		
پیشرفت حقوق زنان و حمایت ج.ا.ایران از آن با عدالت جنسیتی و تبعیض روا	۱۲,۱۰/۱۲,۹		اعتبار ج.ا.ایران به دلیل پیشرفت و تعهد به حقوق بشر و تعامل با سازمان ملل
رعایت موازین حقوق بشری مانند اعدام، دادرسی منصفانه و منع شکنجه از سوی ج.ا.ایران	۱۱,۴/۱۱,۳/۸,۵	عملکرد مثبت و پیشرفت حقوق بشر در ج.ا.ایران	
تعامل ج.ا.ایران با سازمان ملل و کشورها	۱۱,۱/۹,۵	حُسن‌نیت ج.ا.ایران در تعامل با سازمان ملل، گزارش‌گر و سایر کشورها	
همکاری ج.ا.ایران با گزارش‌گر	۸,۳/۷,۴/۶,۵		

(یافته‌های پژوهش حاضر)

همان‌گونه‌که مشاهده می‌شود، مجموع مضامین پایه و کدهای فرعی استخراج‌شده از متن پاسخ‌ها را می‌توان بر اساس مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر بر دو سیاست اصلی در پاسخ‌های جمهوری اسلامی ایران طبقه‌بندی نمود:

سیاست اول. تأکید بر بی‌اعتباری گزارش‌های منتشر شده که از دو حیث این بی‌اعتباری

مورد تأکید ایران بوده است:

یک. بی‌اعتباری گزارش به دلیل نقص‌های روشی و شیوه معیوب

دو. بی‌اعتباری آن به دلیل جهت‌گیری سیاسی

سیاست دوم. تأکید بر اعتبار سیاست‌های ایران در حوزه حقوق بشر، مستند به پیشرفت و تعهد به حقوق بشر و تعامل با سازمان ملل.

البته حجم کدهای مرتبط با مضامین پایه پاسخ‌ها در دو دسته اول فراوانی و تنوع بیشتری دارد. همچنین فراوانی کدهای فرعی در برخی مضامین پایه بیش از سایر موارد است. تحلیل هریک از نکات فوق در ادامه خواهد آمد.

۵. آسیب‌شناسی مضامین پاسخ‌های ایران

در بررسی کمی و کیفی شبکه مضامین پاسخ‌ها بر مبنای مؤلفه‌های سه‌گانه رتوریک نتایج زیر حاصل می‌شود:

۱-۵. آسیب‌شناسی اتوس (اعتبار یا قدرت سخنگو)

این مؤلفه از منظر مخاطبان بیشتر به نقص در زمینه تخصص، تحصیلات و تجربیات علمی، رسانه‌ای و سیاسی پاسخ‌دهندگان در زمینه حقوق بشر یا مبهم بودن موارد مذکور برای افکار عمومی و حتی نخبگان بازمی‌گردد. متولیان پاسخ‌دهنده جز سمت سیاسی و دولتی مرتبط معمولاً تخصص یا تحصیلات حقوق بشری نداشته یا اعتبار شخصی یا شخصیتی آن‌ها برای مخاطب نامعلوم بوده است و چنین آسیبی به اقناع و اعتماد عمومی لطمه می‌زند. عدم استناد پاسخ‌دهندگان به آثار علمی یا مکتوبات مستدل خود (به‌عنوان شاهد مثال تخصص) در پاسخ‌ها به‌علاوه آسیب‌های مربوط به دو مؤلفه بعدی به‌خودی‌خود اعتبار و قدرت پاسخ‌دهنده را تضعیف می‌کند.

۲-۵. آسیب‌شناسی پاتوس (جذاییت‌های احساسی)

در مقایسه با اتوس در این مؤلفه نقص‌های بیشتری وجود دارد. در پاسخ‌ها عموماً توجهی به مؤلفه‌های احساسی نشده است. به‌جز پاسخ کد (۱۲)(۱۳۹۹) که به برخی از آثار تحریم‌ها در حوزه سلامت کودکان و بیماران اشاره شده است، پاسخ‌دهندگان علی‌رغم قوت نسبی گزارش‌های شورای حقوق بشر در بهره‌برداری از عواطف مخاطبان، هم از

جنبه‌های عاطفی و غم‌انگیز مرتبط با قربانیان تروریسم و جنایات حامیان دروغین حقوق بشر غافل بوده‌اند و هم از ارائه دستاوردهای ایجادکننده حس مثبت و مصادیق جذاب و ملموس تضمین حقوق بشر خودداری نموده‌اند. به همین جهت میزان اقناع‌کنندگی پاسخ‌ها برای طیف وسیع از مخاطبان عمومی کاهش پیدا کرده است.

۳-۵. آسیب‌شناسی لوگوس (شیوه استدلال)

در این مؤلفه آسیب‌های مهم‌تر و گسترده‌تری وجود دارد:

الف. پرواضح است که بر مبنای تکرار کدهای فرعی در جدول شماره (۲) رویکرد غالب در پاسخ‌دهی، انفعالی و غیراستدلالی و سلبی بوده است (تمرکز کدها بر دو مضمون فراگیر سلبی و انتقادی)؛ البته در سال‌های پایانی مورد بررسی تلاش برای تغییر رویکرد و پاسخگویی استدلالی مشهود است و به تدریج نقاط قوت بیشتری با بیان برخی نقدهای مصادیقی و ایجابی وجود دارد؛ اما حجم قابل‌توجهی ندارد.

ب. الگوی حاکم بر مضامین پاسخ‌های ارائه‌شده (کدهای ردیف ۱ و ۲ جدول ش ۲)، بی‌اعتبارنمودن گزارش‌ها به دلیل ایرادات روشی و جهت‌گیری سیاسی گزارشگر بوده و تکرار مضامینی همچون «غیرحرفه‌ای»، «بی‌ضابطه»، «معیوب»، «سطحی»، «مغرضانه»، «ناموجه»، «سیاسی» و «مخدوش» به این علت است. در کنار فایده‌مندی نسبی این امر، تمرکز بر بازنمایی به سبک «خود - دیگری» و «ایران - غرب»، پاسخ‌های سلبی - انتقادی به جای پاسخ‌های ایجابی و به حاشیه رفتن سایر ابزارهای اقناعی از جمله ارائه مثال‌های ملموس، پاسخ جدالی، برهانی و استدلالی حقوقی، قدرت اقناع‌کنندگی آن‌ها را به حداقل ممکن رسانده و در اکثر موارد به دلیل ذکر جزئیات به ظاهر معتبر و بیان مصادیق فراوان و استدلال‌های ایجابی در گزارش‌های شورا، نتیجه معکوس داشته است.

پ. ضعف اساسی در بازنمایی و روایت‌سازی از نقاط ضعف و اشکالات فنی، حقوقی و رسانه‌ای گزارش‌ها آسیب مهم بعدی است. استناد به منابع نامعتبر و تماماً سیاسی و در برخی موارد صوری و گمانه‌زنی‌های مجازی، درعین حال بهره‌گیری از فنون جذب، جنگ روانی و اقناع رسانه‌ای برای موجه ساختن آن‌ها ایراد اصلی گزارش‌هاست که البته درک آن برای عموم مخاطبان تا حدودی دشوار است. بهتر بود پاسخ‌دهندگان با استفاده از شواهد تاریخی دقیق، رویه‌ها و مستندات عینی و دیداری معتبر، اصالت منابع

و مستندات گزارشگر مخصوصاً و جاهت مجرمان، تروریست‌ها، فعالان صوری حقوق بشری و تولیدات فضای مجازی را زیر سؤال می‌بردند و به برجسب‌زنی (به شیوه‌ای که در اکثر کدها مانند ۱/۱، ۳/۲، ۴/۸، ۳/۶، ۷/۴، ۸/۷، ۶/۸، ۹/۱، ۱۰/۱۱، ۱۲ دیده می‌شود) اکتفا نمی‌کردند. ارائه آمار و ارقام مستند و ذکر مصادیق معتبر در کنار نمایش تعارض‌ها و تناقض‌گویی‌ها در راستای نقد منابع گزارشگر از اولویت خاصی برخوردار است؛ اما در شبکه مضامین پاسخ‌ها متأسفانه وجود ندارد.

ت. مشکلات مربوط به ارائه شفاف اطلاعات، بازنمایی و بازسازی قانع‌کننده نقاط قوت و دستاوردهای حقوق بشری آسیب‌دیگری است که باید مورد توجه قرار بگیرد. قانون اساسی و دیگر قوانین موجود ج.ا.ایران مملو از حمایت‌ها و تضمینات قابل‌دفاع حقوق بشری است، ضمن اینکه پیشرفت‌های حقوق بشری ایران از ابتدای انقلاب اسلامی تاکنون به‌ویژه در دو دهه گذشته بسیار گسترده و ملموس بوده است. در پاسخ‌ها معمولاً به بیان کلی و طرح ادعای پیشرفت اکتفا شده و در موارد بسیار کمی جزئیات بیشتری از آن‌ها ارائه شده است (مضمون پیشرفت و مصادیق پیشرفت فقط ۵ بار در کدها دیده می‌شود). تبیین مصادیقی تغییرات و پیشرفت‌های قانونی (شیوه‌ای که به ندرت و در کدهای ۵/۸، ۳/۱۱، ۴/۱۱ وجود دارد)، رویه‌های موجود، فرایندهای نظارتی و قضایی، مستندات آماری و کمی، نقل‌قول‌ها و گزارش‌ها یا مستندات بین‌المللی چهره‌های حقوقی و سیاسی معتبر در پاسخ‌ها معمولاً مورد استفاده قرار نگرفته و به همین جهت افکار عمومی به‌سختی می‌تواند با ادعای کلی و مبهم پیشرفت یا دستاوردهای حقوق بشری ج.ا.ایران همراهی کند و آن را بپذیرد.

ث. آسیب بعدی کم‌توانی در ارائه و تبیین کیفیت تعهدات ج.ا.ایران به ایده حقوق بشر و مصادیق گسترده همکاری همه‌جانبه با سازمان ملل و رویه‌های حقوق بشری آن است. ج.ا.ایران اکثر معاهدات حقوق بشری را پذیرفته و تصویب نموده است. ضمن اینکه همکاری گسترده‌ای با ارکان حقوق بشری سازمان ملل همچون کمیته، کمیساریا، کمیسیون و شورای حقوق بشر داشته و در این زمینه نقاط قوت ارزنده‌ای دارد. همچنین گفتمان حقوق بشر اسلامی که با مضمون حمایت از حقوق بشر و کرامت انسان در اسلام رواج یافته است ظرفیت‌های کاربردی و عملیاتی بی‌نظیری برای ترویج دستورات اخلاقی و هنجارهای حقوق بشری دارد (در کدها فقط یکبار در ۲، ۹ به آن اشاره شده است).

تشریح این دستاوردها با ذکر مصادیق، انتشار مستمر مکاتبات و پاسخ‌های مکتوب و مرور کنشگری‌های رسمی و غیررسمی در جلسات سازمان ملل به‌ندرت در بیان شفاهی و کتبی پاسخ‌دهندگان به چشم می‌خورد (مثلاً در کدهای ۸,۳/۷,۴/۶,۵ فقط به بیان اینکه همکاری داشته و داریم اکتفا شده است). این امر در کنار جنگ رسانه‌ای موجود برای گسترش انزوای سیاسی و حقوقی ج.ا.ایران و معرفی آن به‌عنوان کشوری عقب‌مانده، بنیادگرا، افراطی، حامی تروریسم، دارای خشونت مذهبی، ناقض حقوق بشر و کرامت انسانی در افکار عمومی داخلی و خارجی معضلات بسیاری ایجاد می‌کند. ضمن اینکه اصرار بر استفاده از دلایل سلبی سیاسی، مخالفت غیراستدلالی با تعیین گزارشگر و صدور قطعنامه‌ها و کم‌توجهی به گفتگوهای دیپلماتیک، شائبه نظارت‌گریزی ج.ا.ایران و روایت‌های رسانه‌ای مخالفان را تقویت می‌کند.

نتیجه‌گیری

رتوریک سیاسی به دلیل تأثیر بر افکار عمومی و دیپلماسی حقوق بشری دارای اهمیت کاربردی و راهبردی است. تحلیل رتوریکی پاسخ‌های ارائه‌شده از سوی مسئولان ج.ا.ایران به گزارش‌های شورای حقوق در بازه زمانی مورد بررسی (۱۳۹۰-۱۴۰۰) نکات قابل‌تأملی را به نمایش می‌گذارد. پاسخ‌دهی به گزارش‌ها از یک رویه واحد تبعیت نکرده و پاسخ‌دهندگان با محوریت داشتن نگاه سلبی - انتقادی و ضعف در مؤلفه‌های سه‌گانه رتوریکی، در بسیاری از موارد در ارائه پاسخ اقناعی کامل، قابل‌قبول و سازنده برای افکار عمومی موفق نبوده‌اند. ضمناً به دلیل موازی‌کاری و تداخل صلاحیت قوه قضائیه، وزارت امور خارجه و ستاد حقوق بشر، عمق پاسخگویی و استدلال‌آوری کاهش یافته و همه این موارد بر عدم موفقیت مذکور مؤثر بوده است. با تلاش برای بازنمایی و بازتولید روایت‌های شفاهی و کتبی جدید در ضمن پاسخ‌گویی‌ها و موضع‌گیری‌ها نسبت به گزارش‌های شورای حقوق بشر، می‌توان به تغییر افکار عمومی داخلی و خارجی نسبت به وضعیت ج.ا.ایران امید بیشتری داشت و افق‌های جدیدی برای دیپلماسی حقوق بشری متصور شد.

1. Political Rhetoric

کتابنامه

- ایرنا (۱۳۹۱). گزارش اقدامی رسوا و متأثر از صهیونیست‌هاست. به آدرس: <https://irna.ir/xhXdTL>
- پایگاه ستاد حقوق بشر (۱۳۹۹). پاسخ دبیر ستاد حقوق بشر به گزارشگر سازمان ملل. به آدرس: <https://humanrights.eadl.ir/news/articleType/ArticleView/articleId/215>
- پوراحمدی، حسین و معتمدی امین، حسین (۱۳۹۴). جایگاه سازمان ملل متحد در سیاست خارجی ج.ا.ایران. فصلنامه رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی. ۵(۴)، ۹-۴۸.
- چهارسوقی امین، تینا (۱۳۹۷). رتوریک سیاسی در ایران؛ سازوکارهای اقناع در گفتمان مجلس شورای اسلامی. تهران: لوگوس.
- خبرگزاری فارس (۱۳۹۱). مهمان‌پرست گزارش را فاقد وجاهت قانونی دانست. به آدرس: <https://www.farsnews.ir/printnews/13911209000210>
- خسروی، حسن (۱۴۰۰). تحلیل و آسیب‌شناسی گزارشات نهادهای سازمان ملل متحد در خصوص نقض حقوق بشر در کره شمالی. فصلنامه مطالعات بین‌المللی، ۱۷(۶۸)، ۷-۲۵.
- ساروخانی، باقر (۱۳۷۶). دایرةالمعارف علوم اجتماعی. تهران: کیهان.
- سیدامامی، کاووس (۱۳۸۶). پژوهشی در علوم سیاسی: رویکردهای اثبات‌گرا، تفسیری و انتقادی. تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- عابدی جعفری، حسن و دیگران (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضامین، روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌ها کیفی. فصلنامه اندیشه مدیریت راهبردی، ۱۰(۱)، ۱۵۱-۱۹۸.
- عارفی، مرتضی (۱۴۰۰). تعهدات حقوق بشری دولت در حوزه پیشگیری اجتماعی از جرم. نشریه دانش سیاسی، ۱۷(۳۳)، ۲۴۳-۲۶۶.
- غلامی، علی (۱۳۹۹). تضعیف حقوق بشر در غرب. نشریه دانش سیاسی، ۱۶(۳۲)، ۵۱۳-۵۳۶.
- فارس (۱۳۹۰). گزارش غیرحرفه‌ای و سراسر دروغ است. به آدرس: <https://www.farsnews.ir/printnews/13901113000410>
- فارس (۱۳۹۱). گزارش حاوی ادعایی تکراری است. به آدرس: <https://www.farsnews.ir/printnews/13910722000240>
- فارس (۱۳۹۳). پاسخ به اتهامات احمد شهید. به آدرس:

- <https://www.farsnews.ir/printnews/13930430001262>
فارس (۱۳۹۵). گزارش جدید غیرمنصفانه و سیاسی است. به آدرس:
- <http://fna.ir/HMGIOO>
فارس (۱۳۹۶). گزارش اخیر غیرحرفه‌ای، نادرست، ناموجه است. به آدرس:
- <http://fna.ir/a23uff>
فارس (۱۳۹۷). بیانیه ستاد حقوق بشر درباره تخلفات آشکار جاوید رحمان. به آدرس:
- <https://www.farsnews.ir/printnews/13971211000652>
فارس (۱۳۹۷). پاسخ نماینده کشورمان در شورای حقوق بشر به گزارش گزارشگر. به آدرس:
- <https://www.farsnews.ir/printnews/13971221000868>
فارس (۱۳۹۸). شکایت ایران از گزارشگر حقوق بشر. به آدرس:
- <https://www.farsnews.ir/printnews/13980816000309>
فارس (۱۳۹۹). گزارشگری که چشم بر تحریم می‌بندد، به حقوق بشر خیانت کرده است. به آدرس:
- <https://www.farsnews.ir/printnews/13991220000840>
فارس (۱۴۰۰). واکنش ایران به گزارشگر حقوق بشر. به آدرس:
- <https://www.farsnews.ir/printnews/14001227000114>
مهرپور، حسین (۱۳۹۵). حقوق بشر در اسناد بین‌المللی و موضوع جمهوری اسلامی ایران. تهران: اطلاعات.
- همشهری (۱۳۹۲). بیانیه ایران در رد گزارش حقوق بشر. به آدرس:
hamshahrionline.ir/x3LHC
- Dryzek, John. S. (2002). *Deliberative Democracy and Beyond*. New York: Oxford.
- Ilie, C. (2008). *Rhetoric and Language*. In Wolfgang Donsbach. (Ed): *The International Encyclopedia of Communication*. Singapore: Blackwell Publishing.
- Kennedy, George. A (1998). *A New History of Classical Rhetoric*. New Jersey: Princeton.
- King, N. (1998). "Template analysis", in G. Symon and C. Cassell (eds.) *Qualitative Methods and Analysis in Organizational Research*. London: Sage.
- Stirling, J. (2001). Thematic Networks: An Analytic Tool for Qualitative Research. *Qualitative Research*, 1(3), 385-405.
- Tistounet, Eric. (2020). *The UN Human Rights Council*. Northampton: Edward Elgar.
- UN a/66/361. (2011). *Situation of human rights in islamic republic of iran*.
- UN a/66/374. (2011). *situation of human rights in islamic republic of iran*.
- UN a/72/322. (2017). *situation of human rights in islamic republic of iran*.
- UN a/hrc/19/66. (2012). *situation of human rights in islamic republic of iran*.
- UN a/hrc/19/82. (2012). *situation of human rights in islamic republic of iran*.
- UN a/hrc/22/56. (2013). *situation of human rights in islamic republic of iran*.

- UN a/hrc/25/61. (2014). *situation of human rights in islamic republic of iran.*
- UN a/hrc/28/70. (2015). *situation of human rights in islamic republic of iran.*
- UN a/hrc/31/69. (2016). *situation of human rights in islamic republic of iran.*
- UN a/hrc/34/65. (2017). *situation of human rights in islamic republic of iran.*
- UN a/hrc/40/67. (2019). *situation of human rights in islamic republic of iran.*
- UN a/hrc/43/61. (2020). *situation of human rights in islamic republic of iran.*
- UN a/hrc/46/50. (2021). *situation of human rights in islamic republic of iran.*
- UN a/hrc/49/75. (2022). *situation of human rights in islamic republic of iran.*
- UN a/hrc/res/34/23. (2017). *situation of human rights in islamic republic of iran.*

